

И. А. КРЫЛОВ

ТӘМСИЛЛӘР

Ушаккөнчөшүр ~ 1956

3085

у
к-93 | и. Н. Крамов
Төлөмөлөр
18542

Б. 1856 2-452

Кубар

~~3085~~

5102 Крамов

Китоб бурада көстөрүлөн мүддөтдөн
кеч гажтарылмаамалдыр
Книга должна быть возвращена не позже
указанного здесь срока

Эввеллөрдө берил- Количество предметов
кишидир выдач

~~3085~~

У
R93

И.А. КРЫЛОВ

ТАМСИМЛАР

Мәчбури нүсхә

~~3085~~

Азәрбајчан Дәвләт Республика
УШАГ КИТАПХАНАСИ
Инв. № 18542

Азәрбајчан
Ушаг вә Кәңчләр Әдәбийяты Нәшрийяты
Бақы — 1956

ШИР ВӘ АҒЧАГАНАД

Күчсүзләрә галдырма әл,
Зәифләрә дәймә сән,
Ғәддиндән чох өз күчүнү, гүдрәтини өймә кәл,
Зәиф бә'зән гисас алыр өз күчлү дүшмәниндән.
Мән кимдәнсә эшитмишәм
Кечмишләрдән бир тәмсил.
Бәһс әдилир бу тәмсилдә
Ловға Ширә Ағчаганад нечә эзаб верибдир:
Она нифрәт әтдийини Шир сөйләди бир кәрә,
Ағчаганад ачыгланды, дөзмәди бу тәһгирә.
Шейпур чалды, вызылдады, ганадланды һавая,
Һазырлашды Ағчаганад вурүшмая, давая,
Сонра Шири өлүм-дирим дәйүшүнә чағырды,
Ширә күлүнч көрүндү бу, Ағчаганад бағырды,
Каһ архадан каһ габагдан сәсләнәрәк учду о,
Ловға Ширин күт башына мин-бир оюн ачды о.
Ачығыны чыхмаг үчүн һәр фәндә әл атырды,
Шаһин кими чумуб Ширә нештәрини батырды.
Дик атылыб гуйруғуйла дүшмәнини вурду Шир,
Ағчаганад әл чәкмәди, йох, о, горхаг дейилдир!
Гонуб Ширин дүз алнына һей ганыны сорурду,
Шир башыны, гуйруғуну торпаглара вурурду,
Өз ишини көрмәдәйди анчаг бизим гәһрәман,
О каһ бурна сохулурду, каһ санчырды гулагдан.
Шир дөзмәди, өзүнү һей
Даша-торпаға вурду,
Нә'рә чәкди, өз башына
Гаялары совурду.

Бу горхулу бағыртыдан бүтүн мешә титрәди,
Элә бил ки, туфан гопду, күчлү янғын күкрәди;
Чанларыны гуртармагчын бу бәладан бир тәһәр,
Кизләнмәйә ер ахтарды дабан алыб вәһшиләр.
Киммиш салан бу горхуну, нә демәкмиш бу
тәшвиш?

Демә Ағчаганадмыш!
Шир чырпынды, дүшдү чандан, тез барышыг
истәди,
Торпаглара сәриләрәк: бәсдир вурушма, деди.
Ачыгланмыш Ағчаганад аман верди о ширә:
Ахиллес¹дән будур дөндү бирдән-бирә Омирә².
Ганатланыб тез учду.
Гүнәриндән, зәфәриндән мешәләрә сөз ачды.

¹ Ахиллес — Гәдим Юнан поэмасы «Иллиада»нын гәһрәманы.

² Омир — гәһрәманларын икидикләрини тәрәннүм әдән Гәдим Юнан шаири Гомерә ишарәдир.

ГУ ГУШУ, БАЛЫГ ВЭ ХЭРЧЭНК

Йолдашлар арасында йохса разылыг эйэр,
Онларын ишлэри дэ яхшы олмаз, пис кедэр,
Бу ишин хейириндэн эзабы олар артыг.

Күнлэрин бир күнүндэ Гу гушу, Хэрчэнк, Балыг
Йүклү бир арабаны чэкмэйэ киришдилэр,
Һэр үчү арабая гошулдулар бэрабэр.
Чалышдылар, араба һеч тэрдэнмэди, анчаг
Чох да ағыр дейилди йүк онларчын, амма бах:
Гу гушу булутлара галхмаға чан атырды,
Хэрчэнк кери кедирди, Балыг суя дартырды.
Онлардан ким һаглыдыр, ким һагсыздыр — нэ
билэк,
Амма өз ериндэдир араба бу вахтадэк.

ИТ ВЭ АТ

Көндлинин бир Аты, бир Ити варды,
Бунлар бир һэйәтдә ейиб ятарды.
Бир күн Барбос¹ Атла киришди бәһсә
Деди: — «Белә кәлир мәнә нәдәнсә,
Зиян олмаз сәни говсалар эвдән.
Өйүмә, шум эдир, сән йүк чәкирсән!
Бундан башга йохдур һүнәрин сәнин,
Хейриндән чох олур зәрәрин сәнин.
Күндүз ахшамачан сүрүдәйәм мән,
Эви горуярам кечә сүбһәчән,
Раһат нәфәс ала билмирәм бир ан».
Ат деди: « — Сөзүндә йохдур һеч ялан,
Анчаг әкмәсәйдим чөлдә тахыл мән,
Нәйи горуярдын, сөйлә, бурда сән?».

¹ Көпөк, һэйәт итинә верилән ад.

ЭШШӘК ВӘ БҮЛБҮЛ

Бүлбүлү чөлдә көрдү бир эшшәк
Деди: «Достум, эшитмишәм, керчәк,
Охумагда мәһарәтин вардыр,
Бүтүн элләрдә шөһрәтин вардыр.
Оху, бир динләйим сәнин сәсини».
Бүлбүл көстәрди өз мәһарәтини.
Вурду чәһ-чәһ охуду лап зилдән,
Минбир аһәнкә башлады енидән.
Ней кими салды сәс көзәл нәфәси.
Гырма тәк ормана яйылды сәси.
Ону динләрди ал шәфәгли сәһәр
Сусду гушлар, севимли мәнзәрәләр.
Сүрү ятды, чобан мәраг эдәрәк,
Динләди нәғмәни күлүмсәйәрәк.
Бүлбүл артыг битирди нәғмәсини
Кәсди инчә, көнүл ачан сәсини.
Ери бурнилә гохлайыб эшшәк
Деди: «Чох устасан эй көзүм, бишәк.
Чох тәәссүф, бизим маһир хорузла
Достлуғун олмамыш сәнин әсла.
Сәсин әлбәт чыхар даһа зилдән
Кедиб ондан бир азча өйрәнсән».
Эшидинчә бу һөкмү о бүлбүл,
Батды дәрдә, гәмә, буланды көнүл,
Ганад ачды, о ердән олду узаг.
Чаһил инсаһ һөкүм верәр бу саяг.

ГУРБАҒА ВӘ ӨКҮЗ

Чөлдә бир өкүзү көрүб гурбаға
Чалышды онун тәк шишман олмаға.
Пахыллыг эдәрәк о ахмаг һейван
Һыгганды күчәнди. Бир гурбағадан
Сорушду: «Өкүз тәк олдумму шишман?»

— «Чох галыр».

— «Бах, инди күчәнәчәм чох.
Нечәйәм, шишдимми?»

— «Демәк олар, йох!..»

— «Бах, инди нечәйәм?»

— «О, санкы, варсан.

Азачыг олса да шишмәдин, инан!»
Күчәнди нә гәдәр гүввәти варды
Оюнбаз бу иши белә гуртарды:
Өкүзлә бәрабәр олмаг истәркән,
Гарыны партлады бәрк күчәнмәкдән.

ЧЫРЧЫРАМА ВЭ ГАРЫШГА

Чырчырама яй, баһар
Охурду бигэрар.
Тутду хэбэр бир заман
Гыш етишиб, ай аман!
Яйы кечирмиш һэдэр.
Йох даһа күлдән эсэр.
Галды о бичарэ ач,
Сусду даһа наэлач.
Ач гарына бир нэфэр,
Нэгмэ охурму мэйэр?
Гарышганын янына
Кедиб ялварды она:
— «Гоншучығаз, язадэк
Бэслэ мәни, вер емэк!
Ачындан өлүрэм мән»
— «Нейлэйирдин яйда сән?»
— «Яшыл отлу чэмәндэ
Һәр ан охурдум нэгмэ.
Мәнэ һәр от, һәр ярпаг
Олмушду бир эв, ятаг.
Зөвг алырдым шәнликдән».
— «Яйда беләйдин? Әһсэн!»
— «Һәр күн шәнлик гурурдум.
Һәр ан чөһ-чөһ вурурдум».
— «Чөһ-чөһ вурурдун? А, һа!..
Инди дә эл чал, ойна!»

КҮЗКУ ВӘ МЕЙМУН

Көрдү өз шәклини Меймун күзкүдө.
Айыны аягла вурду: — «Вай дэдә!
Кирвә, бир бура бах. Белә дә мурдар —
Белә дә бәдһейбәт бир сурәт олар?!.
Ағзына-бурнуна бах инан ки, мән
Она бәнзәсәйдим түк гәдәр дәррдән
Чатлайыб өләрдим. Бах, белә яссар,
Йөндәмсиз чиркинләр ичимиздә вар! —
Мәнимлә танышдыр беш-алты нәфәр,
Мән бир-бир саярам истәсэн, әкәр».
Күләрәк Меймуна сөйләди Айы:
— «Гой галсын, сайма, кәл бура
ай дайы!
Яхшысы — будур ки, өз үзүнә бах!»
Файдасыз галды бу мәсләһәт анчаг.

ГУРД ВЭ ДУРНА

Гурд тамаһкар олур, кимдир билмәйән?
Ейәркән, сүмүйү айырмаз әтдән.
Бир бәлә үз верди бир Гурда: сүмүк
Галды боғазынын ичиндә дим-дик.
Удгуна билмәди, нәфәс даралды,
Өлүмү көзүнүн өнүнә алды.
Бәхтиндән яхында көрдү бир Дурна,
Дәрдин һим-чимлә анлатды она.
Ялварды: — «Етишир өмрүмүн сону!»
Гуш, Гурдун ағзына сохду бурнуну
Сүмүйү чыхарыб, гуртарды иши.
Сонра музд истәди. Йыртычы вәһши
Бағырды: — «Мәнимлә ойнамаг олмаз!
Һәлә музд истәйир, нашүкүр, ганмаз!
Етмәзми, башыны, а нанкор һейван,
Саламат гуртардын мәним ағзымдан?
Рәдд ол, кет бурадан, архана дөнмә,
Көзүмә һеч ердә бир дә көрүнмә!»

ДОНУЗ ПАЛЫД АҒАЧЫ АЛТЫНДА

Бир палыд алтында Донуз дурмадан
Доюнча, көпүнчә еди гозадан.
Башыны, көзүнү бир аз ойнатды,
Палыдын алтында сәрилиб ятды.
Көзүнү овараг галхды аяға,
Палыдын көкүнү дурду газмаға.
Ағачдан бир гарға сәсләнди: «Даян!
Ахы сән верирсән ағача зиян.
Көкләри гырылса ағач гуруяр»
— «Гуруюр, гурусун, эһ, мәнә нә вар!
Бу ишдән нараһат олмурам, әсла,
Мәнә бу ағачдан вармы бир файда?
Көкүндән гурусса, уф, демәрәм мән
Гозалардыр мәни бойлә көкәлдән».
Ағач дилә кәлди: «Әй нанкор һейван,
О йоғун бойнуну көйә галдырсан
Көрәрсән, едийин дадлы гозалар,
Мәним будағымда битир, а яссар!»
Һәр ишдә беләдир, надан адамлар,
Һәм элми, һәм фәнни эдирләр инкар.
Һейф ганмайыр ки, чаһил инсанлар:
Әлмин мейвәсилә яшайыр онлар.

КИТАБЫН ИЧИНДӘКИЛӘР

Шир вә ағчиганад—Тәрчүмә эдәни <i>И. Солтан</i>	5
Гу гушу, балыг вә хәрчәнк—Тәрчүмә эдәни <i>Ә. Әлибәйли</i>	8
Ит вә ат—Тәрчүмә эдәни <i>М. Сейидзаде</i>	10
Әшшәк вә бүлбүл—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	12
Гурбага вә өкүз—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	14
Чырчырама вә гарышга—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	16
Күзкү вә меймун—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	18
Гурд вә дурна—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	20
Донуз палыд ағачы алтында—Тәрчүмә эдәни <i>А. Шаиг</i>	22

И. А. Крылов

Б А С Н И

(на азербайджанском языке)

Редактору *О. Сарығалли.*

Техн. редактору *В. Газрилова.*

Корректору *Т. Багырова*

Чап имзаланмыш 5/III-1956-чы ил. Форматы 84x108^{1/2}—0,375—1,23 чап в.
(Уч. нәшр вәрәғи 1,25). Тиражи 15000. ФГ 04331. Сифариш 34.

Ушагкәнчнәшр. Баки. Фиолетов күчәси, 8.

Азербайҗан ССР Мәдәнийәт Назирлигинин „Гызыл Шәрг“ матбәәси.
Баки, Гәзи Асланов күчәси, 80.

15-4

45 гэл.